

**ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΟ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Τμήμα ΓΘ1

6-10-2019

Πλάτων, Κρίτων, 50 a-d

Στο έργο του **Κρίτων** ο Πλάτων παρουσιάζει τα επιχειρήματα που προέβαλε ο Σωκράτης αποκρούοντας τις προτάσεις των φίλων του να δραπετεύσει πριν από την εκτέλεση της θανατικής ποινής που του επιβλήθηκε από το δικαστήριο της Ηλιαίας (399 π.Χ.). Η δικαιολόγηση της άρνησής του να δραπετεύσει ήταν δύσκολη, καθώς οι φίλοι του υποστήριζαν ότι η δραπέτευσή του δεν θα αποτελούσε αδικία, αλλά θεραπεία μιας αδικίας. Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο Σωκράτης παρουσιάζει τους νόμους προσωποποιημένους να του υποβάλλουν ερωτήματα σχετικά με τις συνέπειες μιας ενδεχόμενης δραπέτευσής του.

ΣΩ. Ἄλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· “εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτω τῷ ἔργῳ ὃ ἐπιχειρεῖς διανοῆ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ σύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἧ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνωνται καὶ διαφθείρωνται;” τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς ὅτι “ἠδίκηει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν;” ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί οὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι· “ὦ Σώκρατες, ἧ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμενεῖν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζη;” εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζομεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν ὅτι “ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέν σε;

φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφη τι ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν;” “οὐ μέμφομαι”, φαίην ἄν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Να μεταφράσετε τη δεύτερη ρήση του Σωκράτη.
2. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιούν οι προσωποποιημένοι Νόμοι για να πείσουν το Σωκράτη να δείξει σε αυτούς πειθαρχία και σεβασμό, όπως φαίνεται από το ακόλουθο απόσπασμα: «“εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ὃ ἐπιχειρεῖς διανοῆ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ σύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἶόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἧ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν ἀλλὰ ὑπὸ ιδιωτῶν ἄκυροί τε γίνωνται καὶ διαφθείρονται;” τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα;».
3. α. Να αναγνωρίσετε το εἶδος του υποθετικού λόγου της ακόλουθης περιόδου: *εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν...*
β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις υπογραμμισμένες λέξεις.
γ. Να αναλύσετε σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση την ακόλουθη υπογραμμισμένη μετοχή: ἐν ἧ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν ...
4. α. Να τρέψετε όλα τα κλιτά μέρη του λόγου της ακόλουθης περιόδου στον ἄλλο αριθμό: “ἠδίκη γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν;”

β. Για τα ρήματα της ακόλουθης περιόδου να δώσετε το β' ενικό προστακτικής του ίδιου χρόνου και της ίδιας φωνής: οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέν σε;

γ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες...τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα... Ταῦτα νῆ Δία: για τα κύρια ονόματα των φράσεων να δώσετε τη γενική του ενικού αριθμού.

ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ!!!

Διαγώνισμα Γ' Λυκείου Αρχαία Ελληνικά Γνωστό (ΓΘ', ΓΘ2)

A. i. «Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἄγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστὶν ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὢν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.»

A. ii. «Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῶν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένους. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῶν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως. Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέρας ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.»

Παρατηρήσεις

A.1. Βασιζόμενοι στα παραπάνω αποσπάσματα να σημειώσετε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) σε καθεμία πρόταση από τις ακόλουθες :

α) Ἐναυσμα τῆς φιλοσοφικῆς λογικῆς δραστηριότητος υπήρξε μια πρωτογενῆς ἐκπληξῆς για τα πρώτα αἴτια καὶ τὶς ἀρχές.

β) Οἱ ἐπιστημονικὲς γνώσεις συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς φιλοσοφικῆς γνώσης ἐξυπηρετοῦν πρακτικὲς, καθημερινὲς ἀνάγκες ἀποβλέποντας στὴ χρησιμότητα.

γ) Ὁ Ἀριστοτέλης στὸ Αἰ ἀπόσπασμα ἀκολουθεῖ μιὰ ἐκλογικευμένη, αἰτιολογικὴ ἀποτύπωση τῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπινου στοχασμοῦ χωρὶς ἀναφορὰ στὸ ἱστορικὸ ὑπόβαθρο.

δ) Στὴ δευτέρη παράγραφο τοῦ Αἱἱ ἀποσπάσματος ἐπισημαίνεται ἡ ἀναγκαιότητα ἐλέγχου τῶν σωματικῶν δραστηριοτήτων μέσω μιᾶς ολοκληρωμένης στερεῆς γνώσης.

ε) Στὶς λειτουργίες τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μορίου τῆς ψυχῆς ἀνήκουν οἱ κάθε εἶδους νοητικὲς καὶ γνωστικὲς δραστηριότητες.

B.1. «Διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἔστιν» : Να σχολιάσετε το περιεχόμενο της παραπάνω φράσης καταδεικνύοντας ότι δεν συνιστά απλῶς ἓνα συνειρημὸ ἀλλὰ ἐρμηνευτικὸ σχῆμα γιὰ τὴν πορεία πρὸς τὴ γνῶση.

B.2. Με βάση τὸ Aii ἀπόσπασμα νὰ παρουσιάσετε ὡς πρὸς τὴ δομὴ καὶ νὰ σχολιάσετε τὸ ἐπιχείρημα πὺ σχετίζεται με τοὺς διαφορετικοὺς τομείους γνῶσης καὶ τὸ ρόλο τῆς φιλοσοφίας.

B.3. Νὰ γράψετε τὸ γράμμα πὺ ἀντιστοιχεῖ σε καθεμιά ἀπὸ τῆς παρακάτω περιόδους λόγου σημειώνοντας τὴ λέξη “Σωστό” ἀν εἶναι σωστὴ καὶ τὴ λέξη “Λάθος” εἴαν εἶναι λανθασμένη :

α. Με πολιτικὰ προβλήματα εἶχαν ἀσχοληθεῖ καὶ οἱ προγενέστεροι τοῦ Σωκράτη φιλόσοφοι.

β. Ο Πλάτων εἶχε ἀσχοληθεῖ στα νεανικὰ τοῦ χρόνια με τὴν ἐπικὴ ποίηση.

γ. Εξέχων ἐκπρόσωπος τοῦ πυθαγορισμοῦ ἦταν ὁ Διονύσιος Ι ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν.

δ. Στο τρίτο ταξίδι τοῦ στη Σικελία ὁ Πλάτων κινδύνευσε νὰ πουληθεῖ ὡς δούλος στην Αἴγινα.

ε. Ο Πλάτωνας μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη κατέφυγε στα Μέγαρα, στο φιλόσοφο Παρμενίδη.

B.4. Νὰ ἀντιστοιχίσετε κάθε μῆ ἀρχαία ἐλληνικὴ λέξη τῆς στήλης Α με τὴν ἐτυμολογικὰ συγγενὴ τῆς νεοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Β (στην στήλη Β περισσεύουν τρεῖς λέξεις) :

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
διαγωγή	βάθρο
ἐλεύθερος	ἄξονας
συμβεβηκός	εὐχρηστος
περιεχούσης	σχολή
χρωμένους	εἰσιτήριο
	προσταγή
	ἀπαρχή
	κείμενο

B.5. Παράλληλο κείμενο

Θεοδόσιος Πελεγράνης «Οἱ πέντε ἐποχές τῆς φιλοσοφίας»

«Πρὶν νὰ ξεκινήσουμε τὴν περιπλάνησή μας νὰ τονίσω ὅτι ἡ φιλοσοφία, ἀν κατόρθωσε στο μακρὺ αὐτὸ διάστημα τῆς σταδιοδρομίας τῆς, νὰ κρατήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν διανοουμένων, ἦταν ἐξαιτίας κυρίως τῆς αὐτοτέλειάς τῆς, τῆς αὐτάρκειάς τῆς, ἦταν ἐπειδὴ τροφοδοτοῦσε τὴν σκέψη τῶν ἀνθρώπων με ἰδέες πὺ δεν μπορούσαν νὰ τοὺς τῆς προσφέρουν ἄλλες διανοητικὲς δραστηριότητες ὡπως ἡ ἐπιστήμη, ἡ θεολογία ἢ ἡ τέχνη. Ἡ φιλοσοφία δεν ἐπέζησε μέσα στη ροὴ τοῦ χρόνου σαν ἓνα παράσιτο πάνω σε κάποιον ἄλλη ἐκδήλωση τοῦ πνεύματος, ἦταν πάντα ἓνας αὐτόφωτος πλανήτης στο στερέωμα τοῦ πολιτισμοῦ.»

Αφού μελετήσετε το παραπάνω μεταφρασμένο απόσπασμα από το σύγγραμμα «Οι πέντε εποχές της φιλοσοφίας» και σε συνδυασμό με το Αί απόσπασμα να ερμηνεύσετε το χαρακτηρισμό της φιλοσοφίας ως ελεύθερης και αυτοτελούς επιστήμης.